

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej

DZIAŁ WIEDZY O REGIONIE

ul. Warszawska 12a

21-500 Biała Podlaska

tel. 83 345 54 55

epi@bibl.biala-podlaska.pl

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE SIEDLECKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok LXXIII

czerwiec 2004

Nr 6

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI

KURIA DIECEZJALNA - 08-100 SIEDLCE - PIŁSUDSKIEGO 62

TELEFON (025) 640-70-56; FAX (025) 644-87-44

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE SIEDLECKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok LXXIII

Czerwiec 2004

Nr 6

STOLICA APOSTOLSKA

ODKRYĆ NA NOWO PRAWDE, DOBRO I PIĘKNO MAŁŻEŃSTWA

29 stycznia Jan Paweł II przyjął na audiencji w Sali Klementyńskiej członków Trybunału Roty Rzymskiej sądu apelacyjnego, który orzeka m.in. o nieważności sakramentu małżeństwa. W przemówieniu powitalnym dziekan Roty ks. prał Raffaello Funghini dokonał podsumowania działalności ustawodawczej Papieża w ciągu 25 lat pontyfikatu, podczas którego promulgowano nowe kodeksy prawa kanonicznego, zarówno dla Kościoła łacińskiego, jak i Kościołów wschodnich. «Poprzez swe akty ustawodawcze — powiedział — przezwyciężyłeś negatywne nastawienie do prawa, panujące podczas Soboru i w okresie posoborowym, wynikające z przeciwstawiania Ewangelii i pozytywnego prawa kościelnego, Kościoła charyzmatycznego i Kościoła instytucjonalnego, miłości i prawa. Jednocześnie wyraźnie pokazywałeś, że Kościół jako Lud Boży kieruje się przede wszystkim prawem Bożym, lecz potrzebuje zarazem prawa pozytywnego, chroniącego praw osobistych, i zasad określających jego społeczną strukturę». Ojciec Święty w przemówieniu do prawników skoncentrował się na «favor iuris – przychylności prawa», jaką cieszy się małżeństwo w Kościele, co «zakłada domniemanie jego ważności, dopóki nie udowodni się czegoś przeciwnego». Papież powiedział, że kryzys instytucji małżeństwa nie może skłonić Kościoła do odstąpienia od tej zasady ze względów społecznych czy psychologicznych: «Niczego nie ujmując naukom, takim jak socjologia, psychologia czy psychiatria, których wkład może być przydatny, nie należy zapominać, że prawdziwie prawna analiza małżeństwa musi opierać się na metafizycznej wizji człowieka i więzi

małżeńskiej. Bez tego fundamentu ontologicznego instytucja małżeństwa staje się jedynie zewnętrzną nadbudową, wytworem prawa i uwarunkowań społecznych, ograniczającym swobodę samorealizacji osoby».

Drodzy Członkowie Trybunału Roty Rzymskiej!

1. Cieszę się z tego rocznego spotkania z wami z okazji inauguracji roku sądowniczego. Jest to dla mnie dogodna sposobność, aby raz jeszcze potwierdzić, że wasza posługa w Kościele jest doniosła, a wasza działalność sądownicza niezbędna.

Witam serdecznie Kolegium Prałatów Audytorów, poczynając od dziekana, ks. prał. Raffaella Funghiniego, któremu dziękuję za to, że dzieląc się swymi głębokimi przemyśleniami, ukazał sens i znaczenie waszej pracy. Witam też oficjałów, adwokatów i innych współpracowników waszego Trybunału Apostolskiego, a także członków Studium Rotalnego oraz wszystkich obecnych.

Sprawy małżeństwa w Rocie Rzymskiej

2. Przy okazji spotkań w minionych latach mówiłem o pewnych fundamentalnych aspektach małżeństwa: o jego naturalnym charakterze, o jego nierozzerwalności i godności sakramentalnej. Prawdą jest, że do tego Trybunału Stolicy Apostolskiej trafiają także inne sprawy, różnego rodzaju, zgodnie z przepisami zawartymi w Kodeksie Prawa Kanonicznego (por. kan. 1443-1444) oraz w Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus* (por. art. 126-130), jednakże musi on skupiać uwagę przede wszystkim na małżeństwie. Dzisiaj zatem zamierzam także w nawiązaniu do problemów poruszonych przez księdza dziekana — podjąć raz jeszcze temat powierzanych wam spraw małżeńskich, w szczególności zaś pragnę zająć się pewnym zagadnieniem prawnoduszpasterskim, jakie się z nimi wiąże: mam na myśli *favor iuris*, jakim cieszy się małżeństwo, oraz związane z nim domniemanie ważności w przypadku wątpliwości, wprowadzone przez kan. 1060 Kodeksu łacińskiego oraz kan. 779 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. Odnośnie do tego pojawiają się bowiem głosy krytyczne. Niektórym wydaje się, że wspomniane tu zasady odnoszą się do sytuacji społecznych i kulturowych należących do przeszłości, w których zamiar zawarcia związku małżeńskiego z zachowaniem formy kanonicznej pozwalał zwykle domniemywać, że narzeczeni rozumieją i akceptują prawdziwą naturę małżeństwa. W obliczu kryzysu, jaki w wielu środowiskach przeżywa dziś niestety instytucja małżeństwa, osobom podzielającym

to krytyczne nastawienie wydaje się, że samą ważność zgody małżeńskiej należy często uznać za wątpliwą, ze względu na różnego rodzaju niezdolności albo wykluczenie istotnych dóbr małżeństwa. W takiej sytuacji wspomniani krytycy zastanawiają się, czy nie słuszniej byłoby domniemywać raczej nieważność zawartego małżeństwa niż jego ważność.

W takim ujęciu ich zdaniem miejsce *favor matrimonii* powinien zająć *favor personae* lub *favor veritatis subiecti*, lub też *favor libertatis*.

Kościół broni instytucji małżeństwa

3. Aby ocenić poprawnie to nowe stanowisko, warto przede wszystkim wskazać, na jakich podstawach opiera się rzeczony *favor* i jakie są jego granice. W rzeczywistości chodzi o zasadę, która znacznie przekracza domniemanie ważności, zważywszy że inspiruje ona wszystkie przepisy kanoniczne dotyczące małżeństwa, zarówno przedmiotowe, jak procesowe. Troska o małżeństwo winna bowiem inspirować całą działalność Kościoła, duszpasterzy i wiernych, społeczeństwa świeckiego jednym słowem, wszystkich ludzi dobrej woli. Fundamentem takiej postawy nie jest bowiem decyzja mniej lub bardziej arbitralna, ale uznanie wartości tego obiektywnego dobra, jakim jest każdy związek małżeński i każda rodzina. Właśnie wówczas, gdy uznanie dobra tak fundamentalnego jest zagrożone na płaszczyźnie indywidualnej i społecznej, ujawnia się w całej pełni jego znaczenie dla osób i wspólnot.

W tym świetle staje się oczywiste, że obowiązek obrony i wspierania małżeństwa niewątpliwie spoczywa w sposób szczególny na pasterzach Kościoła, ale konkretną odpowiedzialność ponoszą za to wszyscy wierni, a właściwie wszyscy ludzie i władze świeckie każdy wedle swoich kompetencji.

Favor Iuris

4. *Favor iuris*, którym cieszy się małżeństwo, zakłada domniemanie jego ważności, dopóki nie udowodni się czegoś przeciwnego (por. KPK, kan. 1060; KKKW, kan. 779). Aby zrozumieć znaczenie tego domniemania, warto przede wszystkim uświadomić sobie, że nie stanowi ono wyjątku w stosunku do ogólnej reguły, mającej sens odwrotny. Przeciwnie, jest to zastosowanie do małżeństwa domniemania, stanowiącego podstawową zasadę każdego systemu prawnego: domniemywa się ważność godziwych aktów ludzkich, które wpływają na stosunki prawne, dopuszczając oczywiście możliwość udowodnienia, że są nieważne (por. KPK, kan. 124, 2; KKKW, kan. 931, 2).

To domniemanie ważności nie może być interpretowane jako zwykła ochrona pozorów albo status quo, bo przecież przewidziana jest także — w rozsądnych granicach możliwość zakwestionowania ważności aktu. Niemniej to, co zewnętrznie jawi się jako dokonane poprawnie, w takiej mierze, w jakiej mieści się w sferze aktów godziwych, zasługuje na wstępne domniemanie ważności i w konsekwencji na ochronę prawną, ponieważ taki zewnętrzny punkt odniesienia jest w praktyce jedynym, jakim dysponuje system prawny, aby określić sytuacje, które powinien ochraniać. Przyjąć założenie przeciwne, czyli obowiązek przedstawienia pozytywnego dowodu ważności własnych aktów, znaczyłoby nałożyć na podmioty powinność prawie niemożliwą do wypełnienia. Dowód musiałby bowiem obejmować rozliczne przesłanki i warunki, jakie musi spełniać akt, mające często bardzo rozległy zakres czasowy i przestrzenny, angażujące bardzo wiele osób i powiązane z dużą liczbą aktów uprzednich i towarzyszących.

5. A cóż powiedzieć o tezie, według której nieudane życie małżeńskie powinno skłonić do domniemania nieważności małżeństwa? Niestety oddziaływanie tej fałszywej wizji jest czasem tak silne, że przybiera ona postać uogólnionego przeświadczenia, które prowadzi do poszukiwania tytułów nieważności wyłącznie po to, aby można było formalnie usprawiedliwić orzeczenie opierające się w rzeczywistości na empirycznie stwierdzonym niepowodzeniu małżeństwa. Pod wpływem takiego błędnego formalizmu przeciwnicy tradycyjnego *favor matriionii* zapominają, że w ludzkiej rzeczywistości, naznaczonej przez grzech, ważne małżeństwo może zakończyć się niepowodzeniem na skutek niewłaściwego korzystania z wolności przez samych małżonków.

Stwierdzenie istnienia rzeczywistych nieważności powinno raczej skłaniać do bardziej sumiennego sprawdzania, czy w momencie zawierania związku małżeńskiego zostały spełnione niezbędne wymagania po temu, zwłaszcza dotyczące zgody narzeczonych i ich rzeczywistego nastawienia. Na proboszczach oraz osobach współpracujących z nimi w tej dziedzinie spoczywa poważna odpowiedzialność, która nie pozwala im traktować egzaminu przedmałżeńskiego, przewidzianego w kan. 1067, jako zwykłej procedury biurokratycznej. Ich interwencja duszpasterska powinna być podyktowana przeświadczeniem, że narzeczeni mogą właśnie przy tej okazji odkryć wartość dobra naturalnego i nadprzyrodzonego małżeństwa i w konsekwencji zdecydować, że chcą do niego dążyć.

Szukanie obiektywnej prawdy

6. W rzeczywistości domniemanie ważności małżeństwa wpisane jest w jeszcze szerszy kontekst. Często prawdziwym problemem jest nie tyle rzeczony domniemanie ważności, co raczej całościowa wizja samego małżeństwa i w konsekwencji także proces prowadzący do potwierdzenia ważności jego zawarcia. Proces ten ze swej istoty jest nie do pomyślenia inaczej, jak tylko w kontekście dążenia do ustalenia prawdy. Właśnie to teleologiczne odniesienie do prawdy jest elementem łączącym wszystkich uczestników procesu, niezależnie od odmienności ich ról. W tej sferze zakradł się jednak pewien sceptycyzm, mniej lub bardziej otwarcie deklarowany, co do ludzkiej zdolności poznania prawdy o ważności małżeństwa. Także na tym polu zatem trzeba odnowić zaufanie do ludzkiego rozumu, zarówno w odniesieniu do istotnych aspektów małżeństwa, jak i do konkretnych uwarunkowań każdego poszczególnego związku.

Tendencja do instrumentalnego poszerzania zakresu nieważności i jednocześnie do zapominania o potrzebie szukania obiektywnej prawdy prowadzi do strukturalnego wypaczenia całego procesu. W takiej perspektywie dochodzenie przestaje odgrywać istotną rolę, gdyż wynik i tak jest z góry przesądzony. Samo poszukiwanie prawdy, do którego sędzia jest zobowiązany *ex officio* (por. KPK, kan. 1452; KKKW, kan. 1110) i w którym korzysta z pomocy obrońcy wężła i adwokata, mogłoby w takim wypadku stać się jedynie serią czystych formalności. Jeżeli miejsce wnikliwego i krytycznego badania zajęłoby uzasadnianie z góry ustalonych rozstrzygnięć, to również samo orzeczenie straciłoby całkowicie lub w znacznym stopniu swoje fundamentalne ukierunkowanie ku prawdzie. Kluczowe pojęcia, takie jak pewność moralna czy wolność przyjęcia dowodów, zostałyby pozbawione nieodzownego odniesienia w obiektywnej prawdzie (por. KPK, kan. 1608; KKKW, kan. 1291), której przestaje się szukać albo którą uznaje się za nieuchwytną.

Metafizyczna wizja człowieka

7. Problemem jeszcze bardziej fundamentalnym jest sama koncepcja małżeństwa, która z kolei wpisana jest w globalną wizję rzeczywistości. Sprawiedliwość jako kluczowy wymiar małżeństwa, którego istnienie osadzone jest w rzeczywistości prawnej, zostaje zastąpiona przez empiryczne wizje socjologiczne, psychologiczne i tym podobne, lub też przez różne odmiany pozytywizmu prawnego. Niczego nie ujmując naukom, takim jak socjologia, psy-

chologia czy psychiatria, których wkład może być przydatny, nie należy zapominąć, że prawdziwie prawna analiza małżeństwa musi opierać się na metafizycznej wizji człowieka i więzi małżeńskiej. Bez tego fundamentu ontologicznego instytucja małżeństwa staje się jedynie zewnętrzną nadbudową, wytworem prawa i uwarunkowań społecznych, ograniczającym swobodę samorealizacji osoby.

Trzeba natomiast odkryć na nowo prawdę, dobro i piękno instytucji małżeństwa, które będąc dziełem samego Boga, realizującym się za pośrednictwem ludzkiej natury i dobrowolnej zgody małżonków, pozostaje nierozwalna, rzeczywistością osobową, węzłem sprawiedliwości i miłości, od zawsze zespolonym z zamysłem zbawienia, a w pełni czasu wyniesionym do godności chrześcijańskiego sakramentu. Oto rzeczywistość, którą Kościół i świat muszą wspierać! Na tym polega prawdziwy *favor matrimonii*!

Przedstawiając wam te tematy do refleksji, pragnę ponownie wyrazić uznanie dla waszej trudnej i delikatnej pracy w ramach wymiaru sprawiedliwości. Modłę się o nieustanną pomoc Bożą dla każdego z was, drodzy prałaci audytorzy, oficjałowie i adwokaci Roty Rzymskiej, i wszystkim z serca udzielam mego błogosławieństwa.

Jan Paweł II, papież

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (4/2004)

MÓWCIE O CHRYSZTUSIE I UKAZUJCIE GO SWOIM ŻYCIEM

*Przesłanie Jana Pawła II z okazji XV Kapituły Generalnej
Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego*

23 marca Ojciec Święty spotkał się w Sali Klementyńskiej z uczestniczkami XV Kapituły Generalnej Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego. W przesłaniu, które wręczył siostronom, napisał m.in.: «W świecie, w którym ubóstwo, niesprawiedliwość i sekularyzacja szerzą się na wszystkich kontynentach, szczególnie pilnie potrzeba autentycznych uczniów Chrystusa. To właśnie świadectwo Jego Ewangelii rozprasza ciemność i rozświetla drogę pokoju, budząc nadzieję w sercach ludzi, również tych zepchniętych na margines społeczeństwa i najbardziej osamotnionych». Zgromadzenie sióstr pallotynek liczy 620 zakonnic, w tym 313 Polek.

S. Stella Holisz

Przełożona Generalna

Zgromadzenia Sióstr Misjonarek

Apostolstwa Katolickiego

Pragnę przekazać serdeczne życzenia w Panu Przełożonej Generalnej oraz wszystkim Siostronom Misjonarkom Apostolstwa Katolickiego z okazji waszej XV Kapituły Generalnej, podczas której będziecie rozważały temat: «Rozpalcie na nowo pierwotną miłość odpowiadając na wyzwania współczesności».

Zapewniam was o modlitwie w intencji tego spotkania i jednocześnie składam dziękczynienie Chrystusowi za wasze oddanie sprawie Jego Królestwa. Jestem przekonany, że wasza kapituła pod kierunkiem Ducha Świętego i inspirowana przykładem św. Wincentego Pallottiego przyczyni się do tego, że wszystkie siostry z nowym zapałem będą świadczyć o nierozzerwalnej jedności miłości Boga i bliźniego (por. *Vita consecrata*, 63).

Wasze powołanie jako misjonarek, wzorowane na życiu apostołów, świadczy bardzo wymownie, że człowiek im bardziej żyje w Chrystusie, tym lepiej służy Mu w innych ludziach, nawet w najbardziej oddalonych placówkach misyjnych, gdzie musi stawiać czoło największym niebezpieczeństwom (por. tamże, 76). Niezachwiane postanowienie, by głosić Chrystusa i budzić w ludziach miłość do Niego, bierze początek w «źródłu miłości» Ojca, uobecnionej w misji Syna i Ducha Świętego (por. *Ad gentes*, 2). Przyciągnięte przynaglającą miłością Chrystusa, nie możecie nie mówić (por. Dz 4, 20) o tym źródle nadziei i radości, które skłoniło was

najpierw do odpowiedzi na wezwanie Chrystusa Pana, a teraz nadal umacnia was w życiu apostołowskiej służby innym.

W świecie, w którym ubóstwo, niesprawiedliwość i sekularyzacja szerzą się na wszystkich kontynentach, szczególnie pilnie potrzeba autentycznych uczniów Chrystusa. To właśnie świadectwo Jego Ewangelii rozprasza ciemność i rozświetla drogę pokoju, budząc nadzieję w sercach ludzi, również tych zepchniętych na margines społeczeństwa i najbardziej osamotnionych. Ludzie, których spotykacie, wyznają różne religie i przynależą do różnych tradycji kulturowych oraz grup społecznych; wszyscy oni poszukują w swoim życiu sensu i godności, lecz ich potrzeb nie zdoła zaspokoić powierzchowna religijność. Jedynie wasza radosna wierność Chrystusowi i odważne głoszenie, że Jezus jest Panem świadectwo będące odpowiedzią na Jego przykazanie, by iść i nauczać wszystkie narody (por. Mt 28, 19) może pomóc innym ludziom poznać Chrystusa. Dzięki temu w pełni poznacie piękno waszego misyjnego powołania oraz jego owoce.

Drogie siostry, Kościół oczekuje, że będziecie «mówić» o Chrystusie i «pokazywać» Go tym, którym służycie (por. *Novo millennio ineunte*, 16). Aby składać to świadectwo, wy same musicie najpierw kontemplować oblicze Chrystusa. Program waszej formacji wstępnej i stałej musi zatem pomagać wszystkim siostrą w całkowitym upodobaniu się do Chrystusa i Jego miłości do Ojca. Aby ta formacja miała autentycznie chrześcijański charakter, każdy jej aspekt musi mieć głęboki fundament duchowy, który będzie kształtował życie każdej siostry. Dzięki temu będziecie nadal «ogładać» Boga oczyma wiary oraz skutecznie «ukazywać» innym ludziom Jego obecność poprzez przykład waszego życia (por. *Vita consecrata*, 68), naznaczonego miłością i współczuciem dla osób ubogich, co w szczególny sposób wyróżniało waszego umiłowanego Założyciela.

Prosząc o wstawiennictwo św. Wincentego Pallottiego, którego rocznica urodzin przypada dzisiaj, oraz o opiekę waszą Patronkę, Maryję Królową Apostołów, z serca udzielam Apostołowskiego Błogosławieństwa Przełożonej Generalnej oraz wszystkim Misjonarkom Apostolstwa Katolickiego.

Jan Paweł II, papież

Watykan, 22 stycznia 2004 r.

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (5/2004)

ODDAJCIE WASZE TALENTY NA SŁUŻBĘ BOGU, BLIŹNIEMU I WSPÓLNEMU DOBRU

Przesłanie Papieża do uczestników konferencji na temat:
«Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna i globalizacja»

W dniach 5-6 marca odbywała się w Rzymie konferencja na temat: «Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna i globalizacja». Uczestniczyło w niej ok. 80 przedsiębiorców, ekspertów i naukowców z 27 krajów. Nieuczciwość w gospodarce i polityce, przeznaczenie zysków, kulturowe oddziaływanie reklamy i marketingu — to główne tematy poruszone podczas spotkania zorganizowanego przez Papieską Radę «Iustitia et Pax» oraz Międzynarodowy Związek Katolickich Stowarzyszeń Pracodawców. Jan Paweł II skierował do uczestników konferencji przesłanie, w którym podkreślił, że chrześcijańscy przedsiębiorcy «mają obowiązek łączyć słuszne dążenie do zysku z głęboką troską o rozwijanie solidarności i zwalczanie plagi nędzy, która nadal dotyka tak wielu członków rodziny ludzkiej».

Do mojego czcigodnego Brata
Kard. Renata Raffaele Martina
Przewodniczącego
Papieskiej Rady «Iustitia et Pax»

Z radością przyjąłem wiadomość o odbywającej się w tych dniach konferencji na temat: «Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna i globalizacja», której organizatorami są Papieska Rada «Iustitia et Pax» oraz Międzynarodowy Związek Katolickich Stowarzyszeń Pracodawców. Proszę przekazać wszystkim zebrany moje serdeczne pozdrowienia i życzenia.

Ufam, że konferencja będzie dla chrześcijańskich przedsiębiorców źródłem inspiracji oraz odnowionego zapału w ich staraniach, by w świecie biznesu dawać świadectwo o wartościach królestwa Bożego. Ich praca związana jest bowiem z owym zwierzchnictwem i panowaniem nad ziemią, które Bóg powierzył człowiekowi (por. Rdz 1, 26), a znajduje swój szczególny wyraz w rozwijaniu twórczych inicjatyw gospodarczych, mogących przynieść olbrzymie korzyści innym ludziom i podnieść materialny poziom ich życia. Ponieważ «żadna działalność ludzka, nawet w sprawach doczesnych, nie może być wyjęta spod władzy Boga» (*Lumen gentium*, 36), chrześcijanie, którym powierzono odpowiedzialność za świat biznesu, mają obowiązek łączyć słuszne dążenie do zysku z głębszą troską o rozwijanie solidarności i zwalczanie plagi nędzy, która nadal dotyka tak wielu członków rodziny ludzkiej.

Obecna konferencja odbywa się w okresie, gdy sektor finansowo-handlowy coraz bardziej przekonuje się o potrzebie zdrowej etyki, dzięki której w działalności gospodarczej zachowana zostanie wrażliwość na jej głęboko ludzki i społeczny wymiar. Ponieważ dążenie do zysku nie jest jedynym celem tej działalności, Ewangelia wzywa przedsiębiorców do szanowania godności i twórczych umiejętności swoich pracowników oraz klientów, a także wymogów dobra wspólnego. Gdy chodzi o sferę osobistą, przedsiębiorcy winni rozwijać w sobie takie ważne cnoty, jak «rzetelność, pracowitość, roztropność w podejmowaniu uzasadnionego ryzyka, wiarygodność i wierność w relacjach międzyosobowych, męstwo we wprowadzaniu w życie decyzji trudnych i bolesnych» (*Centesimus annus*, 32). W świecie, w którym silna jest pokusa konsumpcjonizmu i materializmu, chrześcijańscy przedsiębiorcy winni świadczyć o wyższości «być» nad «mieć».

Spośród istotnych zagadnień etycznych, jakie muszą podjąć obecnie ludzie biznesu, trzeba wymienić problemy związane z wpływem globalnego marketingu i reklamy na kulturę oraz wartości pielęgnowane przez różne państwa i narody. Zdrowa globalizacja, przeprowadzana z poszanowaniem wartości wyznawanych przez poszczególne narody i grupy etniczne, może w znaczący sposób przyczynić się do jedności rodziny ludzkiej oraz wyłonić takie formy współpracy, które miałyby charakter nie tylko gospodarczy, ale także społeczny i kulturowy. Globalizacja musi stać się czymś więcej niż tylko innym terminem na określenie absolutnej relatywizacji wartości oraz ujednolicania różnorodnych stylów życia i kultur. Aby tak się stało, przywódcy chrześcijańscy, również w sferze przedsiębiorczości, mają obowiązek świadczenia o wyzwalającej i przemieniającej mocy prawdy chrześcijańskiej, która skłania nas do oddania wszystkich naszych talentów, zdolności intelektualnych, umiejętności przekonywania, a także naszego doświadczenia i pomysłowości na służbę Bogu, bliźniemu i wspólnemu dobru rodziny ludzkiej.

Z taką nadzieją kieruję do uczestników konferencji szczere życzenia wspierane modlitwą owocnych obrad, a dla wszystkich biorących w niej udział proszę o Boże błogosławieństwo mądrości, radości i pokoju.

Jan Paweł II, papież

Watykan, 3 marca 2004 r.

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (5/2004)

LIST OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II Z OKAZJI 25. ROCZNICY I PIELGRZYMKI DO OJCZYZNY

Jego Ekscelencja

Ks. Arcybiskup Józef Michalik

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Drogi Księżu Arcybiskupie,

Zbliża się dwudziesta piąta rocznica mojej pierwszej papieskiej pielgrzymki do Ojczyzny. Biskupi i przedstawiciele różnych środowisk usilnie zapraszają mnie do duchowego uczestnictwa w przeżywaniu jeszcze raz tych wielkich dni, które były niejako przejściem Ducha Świętego przez naszą ziemię. Chętnie włączam się w obchody tej rocznicy, żeby jeszcze raz, po dwudziestu pięciu latach, wznosić dziękczynne *Te Deum* za łaskę tamtych czerwcowych dni roku 1979.

Stale powracam do nich pamięcią, bo z upływem czasu okazuje się coraz bardziej jak ważne były to dni dla Kościoła w Polsce, dla naszego Narodu, a nawet w jakimś wymiarze dla dziejów Europy i świata. Dziś można powiedzieć, że było to wydarzenie opatrnościowe. Kiedy wraz z biskupami, duchowieństwem i wszystkimi wiernymi modliłem się wówczas o dar Ducha Świętego, o to, aby zstąpił i odnowił oblicze naszej ziemi, czy mogłem przypuszczać, że tak szybko ujrzymy pierwsze owoce tej modlitwy? Potężne działanie Bożego Ducha otwarło przed naszym narodem nową przestrzeń wolności.

Wielokrotnie potem dziękowaliśmy wspólnie za tę wolność, rozważając równocześnie, co robić, aby nadawać jej ewangeliczny i ludzki kształt. Stale trzeba do tego pytania powracać, aby wolność źle wykorzystana nie prowadziła ku wewnętrznemu zniewoleniu jednostek i całego narodu. Trzeba też, abyśmy razem nie przestawali prosić o światło i moc Ducha Świętego, aby odnawiał to oblicze polskiej ziemi, jakie kształtuje każdy, kto na niej żyje. Potrzeba nieustannej odnowy umysłów i serc, aby przepełniała je miłość i sprawiedliwość, uczciwość i ofiarność, szacunek dla innych i troska o dobro wspólne, szczególnie o to dobro, jakim jest wolna Ojczyzna. Tylko dzięki solidarnemu wysiłkowi, wspieranemu światłem i mocą Ducha Świętego, można budować szczęśliwą teraźniejszość i przyszłość wszystkich Polaków.

Gorąco wierzę, że wysiłek stałej duchowej przemiany będzie owocował w sercach Rodaków dalszym rozwojem narodowej kultury głęboko zakorzonionej w chrześcijaństwie i wiernością dla ponadczasowych wartości. Ufam,

że stanie się to czytelnym świadectwem dla zjednoczonej Europy i skutecznym przeciwdziałaniem wpływom laickiej ideologii zapoznającej chrześcijańskie korzenie Starego Kontynentu.

Przemierzam w duchu miejsca, w których dwadzieścia pięć lat temu dane mi było spotykać się z rodakami: od Warszawy, przez Gniezno i Częstochowę aż do Kalwarii Zebrzydowskiej, Wadowic, Oświęcimia, Nowego Targu i Krakowa ze Skalką i Mogiłą. Staję pośród tych, którzy dziś trwają tam na modlitwie i wraz z nimi proszę Boga, by Polska mogła cieszyć się zawsze mądrością rządzących i zaangażowaniem wszystkich obywateli na rzecz jej pomyślności i bezpieczeństwa.

Księdzu Arcybiskupowi, Konferencji Episkopatu Polski, Duchowieństwu i Wiernym Kościoła w Polsce przesyłam moje serdeczne pozdrowienie i Apostolskie Błogosławieństwo.

Jan Paweł II, papież

Watykan, 31 maja 2004r.

Źródło: Biuro Prasowe KEP

«EUCHARYSTIA I MISJA» - NIEROZERWALNIE ZWIĄZANE

Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Misyjny 2004 r.

Drodzy Bracia i Siostry!

1. Misyjne zaangażowanie Kościoła, również na początku trzeciego tysiąclecia, jest sprawą nie cierpiącą zwłoki, o czym wielokrotnie przypominam. Misja jak napisałem w Encyklice *Redemptoris missio* — jest jeszcze daleka od urzeczywistnienia, i dlatego też powinniśmy zaangażować w jej służbie wszystkie nasze siły (por. n. 1). Cały Lud Boży, w każdym momencie swego pielgrzymowania w dziejach, powołany jest, by dzielił «pragnienie» Odkupiciela (por. J 19, 28). To pragnienie zbawiania dusz zawsze odczuwali głęboko święci: wystarczy wspomnieć na przykład św. Teresę z Lisieux, patronkę misji, oraz bpa Comboniego, wielkiego apostoła Afryki, którego niedawno z radością wyniosłem do chwały ołtarzy.

Wyzwania społeczne i religijne, które stają przed ludzkością w naszych czasach, pobudzają wiernych do odnowienia misyjnego zapału. Tak! Trzeba na nowo, odważnie podjąć misję ad gentes, poczynając od głoszenia Chrystusa, Odkupiciela wszelkiego ludzkiego stworzenia. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który odbędzie się w Guadalajarze w Meksyku w październiku br., a więc w miesiącu misyjnym, będzie nadzwyczajną okazją do wspólnego pogłębienia misyjnej świadomości przy Stole Ciała i Krwi Chrystusa. Zgromadzony wokół ołtarza, Kościół pojmuje lepiej swe początki oraz swoje misyjne zadanie. Jak trafnie wskazuje temat tegorocznego Światowego Dnia Misyjnego, «Eucharystia i misja» są nierozłączne. Refleksja nad więzią, jaka istnieje między tajemnicą eucharystyczną a tajemnicą Kościoła, łączy się w tym roku z wymownym wspomnieniem maryjnym w związku z obchodami 150. rocznicy ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu (1854—2004). Kontemplujemy Eucharystię oczyma Maryi. Ufając we wstawiennictwo Dziewicy, Kościół ofiaruje Chrystusa, Chleb zbawienia, wszystkim narodom, aby Go uznali i przyjęli jako jedyne Zbawiciela.

2. Przenosząc się duchowo do Wieczernika, w ubiegłym roku właśnie w Wielki Czwartek podpisałem Encyklikę *Ecclesia de Eucharistia*. Pragnę przytoczyć teraz kilka jej fragmentów, które mogą nam, drodzy bracia i siostry, pomóc przeżyć najbliższy Światowy Dzień Misyjny w duchu eucharystycznym.

«Eucharystia buduje Kościół, a Kościół sprawuje Eucharystię» (n. 26): tak pisałem podkreślając, że misja Kościoła stanowi kontynuację misji Chrystusa (por. J 20, 21) i czerpie duchową moc z komunii z Jego Ciałem i Krwią.

Celem Eucharystii jest właśnie «zjednoczenie ludzi z Chrystusem, a w Nim z Ojcem i z Duchem Świętym» (*Ecclesia de Eucharistia*, 22). Uczestnicząc w Ofierze eucharystycznej pojmujemy głębiej powszechność odkupienia i wynikającą z tego pilną misję Kościoła, której program «jest skupiony w istocie rzeczy wokół samego Chrystusa, którego mamy poznawać, kochać i naśladować, aby żyć w Nim życiem trynitarnym i z Nim przemieniać historię, aż osiągnie swą pełnię w niebieskim Jeruzalem» (por. tamże, 60).

Wokół Chrystusa eucharystycznego Kościół wzrasta jako lud, świątynia i rodzina Boża: jeden, święty, powszechny i apostołski. Jednocześnie rozumie on lepiej swój charakter powszechnego sakramentu zbawienia oraz widzialnej rzeczywistości o strukturze hierarchicznej. Oczywiście, «nie zbuduje się (...) żadnej wspólnoty chrześcijańskiej, jeżeli nie jest ona zakorzeniona w celebracji Najświętszej Eucharystii» (tamże, 33; por. *Presbyterorum ordinis*, 6). Na zakończenie każdej Mszy św., kiedy celebrans żegna zgromadzenie słowami: *Ite, Missa est*, wszyscy powinni czuć się posłani jako «misjonarze Eucharystii» do wszystkich środowisk, by dzielić się wielkim darem, który otrzymali. Ten bowiem, kto spotyka Chrystusa w Eucharystii, nie może nie głosić swym życiem miłosiernej miłości Odkupiciela.

3. Ponadto, aby żyć Eucharystią, trzeba poświęcić wiele czasu adoracji Najświętszego Sakramentu; ja sam czynię to codziennie, czerpiąc z tego doświadczenia siłę, pociechę i wsparcie (por. *Ecclesia de Eucharistia*, 25). Jak podkreśla Sobór Watykański II, Eucharystia jest «źródłem i zarazem szczytem całego życia chrześcijańskiego» (por. *Lumen gentium*, 11), «źródłem i szczytem całej ewangelizacji» (por. *Presbyterorum ordinis*, 5).

Chleb i wino, owoc pracy człowieka, przemienione mocą Ducha Świętego w Ciało i Krew Chrystusa, stają się zadatkami «nieba nowego i ziemi nowej» (por. Ap 21, 1), głoszonych przez Kościół w codziennym posłannictwie. W Chrystusie, którego adorujemy obecnego w tajemnicy eucharystycznej, Ojciec wypowiedział swe ostateczne słowo o człowieku i jego dziejach.

Czyż Kościół mógłby urzeczywistniać swoje powołanie bez umacniania stałej więzi z Eucharystią, bez posilania się tym pokarmem, który uswięca, bez szukania tego nieodzownego wsparcia dla swej działalności misyjnej? Do ewangelizowania świata potrzeba apostołów «doświadczonych» w sprawowaniu, adoracji i kontemplacji Eucharystii.

4. W Eucharystii przeżywamy ponownie tajemnicę Odkupienia, osiągającą swój szczyt w ofierze Pana, co podkreślają słowa konsekracji: «Ciało moje, które za was będzie wydane (...) Krew moja, która za was będzie wylana» (por. Łk 22, 19-20). Chrystus umarł za wszystkich; dla wszystkich jest darem

zbawienia, który Eucharystia uobecnia sakramentalnie na przestrzeni dziejów: «to czyńcie na moją pamiątkę!» (Łk 22, 19). To polecenie powierzone jest szafarzom w sakramencie kapłaństwa. Na tę ucztę i ofiarę zaproszeni są wszyscy ludzie, by w ten sposób mogli uczestniczyć w życiu Chrystusa: «Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim. Jak Mnie posłał żyjący Ojciec, a Ja żyję przez Ojca, tak i ten, kto Mnie spożywa, będzie żył przeze Mnie» (J 6, 56-57). Nim posileni, wierzący pojmują, że zadanie misyjne polega na tym, by być «ofiarą miłą Bogu, uświęconą Duchem Świętym» (Rz 15, 16), aby coraz bardziej stanowić «jeden duch i jedno serce» (Dz 4, 32) i stawać się świadkami Jego miłości aż po najdalsze krańce ziemi.

Kościół, Lud Boży pielgrzymujący przez wieki, odnawiając codziennie Ofiarę ołtarza, oczekuje chwalebного powrotu Chrystusa. To właśnie głosi po przeistoczeniu zebrane wokół ołtarza zgromadzenie eucharystyczne. Z odnawianą za każdym razem wiarą potwierdza ono pragnienie ostatecznego spotkania z Tym, który przyjdzie, by urzeczywistnić w pełni swój plan powszechnego zbawienia.

Duch Święty, działając niewidzialnie, ale skutecznie, prowadzi lud chrześcijański po jego codziennych duchowych drogach, na których napotyka nieuniknione trudności i doświadcza tajemnicy Krzyża. Eucharystia jest źródłem pociechy i zadatkiem ostatecznego zwycięstwa dla człowieka walczącego ze złem i grzechem; jest ona «chlebem życia» pokrzepiającym tych, którzy z kolei stają się «chlebem łamanym» dla braci, niekiedy płacąc nawet męczeństwem za wierność Ewangelii.

5. W tym roku jak wspomniałem — przypada 150. rocznica ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu. Maryja została «odkupiona w sposób wznioślejszy ze względu na zasługi swego Syna» (*Lumen gentium*, 53). Pisałem w Encyklice *Ecclesia de Eucharistia*: «Patrząc na Nią, poznajemy przemieniającą moc, jaką posiada Eucharystia. W Niej dostrzegamy świat odnowiony w miłości» (n. 62).

Maryja, «pierwsze „tabernakulum” w historii» (tamże, n. 55), wskazuje nam i ofiaruje Chrystusa, naszą Drogę, Prawdę i Życie (por. J 14, 6). Jeśli «pojęcia Kościół i Eucharystia są ze sobą nierozzerwalnie związane, to samo dotyczy Maryi i Eucharystii» (*Ecclesia de Eucharistia*, 57).

Pragnę, aby szczęśliwie zbiegające się dwa wydarzenia: Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny i 150. rocznica ogłoszenia dogmatu o Niepokalanej, były dla wiernych, parafii oraz instytucji misyjnych okazją do umocnienia misyjnego zapału, by w każdej wspólnocie podtrzymywany był «prawdziwy „głód” Eucharystii» (tamże, n. 33).

Jest to również okazja, by przypomnieć o wkładzie, jaki zasłużone Papieskie Dzieła Misyjne wnoszą w apostolską działalność Kościoła. Są mi one bardzo drogie i w imieniu wszystkich dziękuję im za cenną posługę, jaką pełnią na rzecz nowej ewangelizacji. Zachęcam do wspierania ich duchowo i materialnie, aby również za ich pośrednictwem orędzie ewangeliczne mogło dotrzeć do wszystkich narodów zamieszkujących ziemię.

W tym duchu, przyzywając macierzyńskiego wstawiennictwa Maryi, «Niewiasty Eucharystii», wszystkim wam z serca błogosławię.

Jan Paweł II, papeż

Watykan, 19 kwietnia 2004 r.

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (6/2004)

WASZĄ DROGĄ JEST CHRYSYTUS

List Papieża do ks. prał. Luigiego Giussaniego, założyciela Ruchu Komunia i Wyzwolenie

Z okazji 50. rocznicy powstania Ruchu Komunia i Wyzwolenie Jan Paweł II skierował list do jego założyciela ks. prał. Luigiego Giussaniego. Papież pisze o powstaniu i rozwoju ruchu w kontekście wydarzeń minionego półwiecza, które było świadkiem ostrej walki z panującymi ideologiami, kryzysu utopijnych projektów, a ostatnio, szeroko rozpowszechnionej tendencji do relatywizmu, sceptycyzmu, nihilizmu. W takich warunkach działalność ks. prał. Giussaniego przyniosła obfite owoce, ponieważ chrześcijaństwo, które ukazywał młodym, nie było ideologią, lecz wydarzeniem spotkaniem z Chrystusem, które pozwala spojrzeć w nowy sposób na rzeczywistość, jest źródłem odpowiedzialności i twórczego działania we wszystkich dziedzinach życia. Dziś Ruch Komunia i Wyzwolenie działa w 70 krajach świata. Główne obchody jubileuszu odbędą się 16 października w Loreto.

Czcigodny

Ks. prał. Luigi Giussani

Założyciel Ruchu Komunia i Wyzwolenie

1. W październiku tego roku minie pięćdziesiąt lat od momentu, kiedy zrezygnował Ksiądz z wykładów na Wydziale Teologicznym Seminarium Duchownego w Venegano i został nauczycielem religii w liceum «Berchet» w Mediolanie. W ten sposób rozpoczął Ksiądz realizację społecznego i ekologicznego programu, który doprowadził do powstania Ruchu, a potem Bractwa Komunia i Wyzwolenie. Z radością przyłączam się do dziękczynienia Bogu, Dawcy wszelkiego dobra, które z tej okazji będzie Ksiądz składał ze swego kapłańskiego serca i które z serca będzie składało tak wielu członków Ruchu. W minionym półwieczu Opatrzność urzeczywistniła dzieło, które rozprzerstrzeniło się szybko w całych Włoszech i w świecie, przynosząc obfite owoce dla dobra Kościoła i społeczeństwa.

Dzisiaj jest ono obecne w siedemdziesięciu krajach, a jego doświadczenie wiary przyjmuje się w najróżniejszych kulturach; doświadczenie to przemienia głęboko życie ludzkie, ponieważ prowadzi do osobistego spotkania z Chrystusem. Komunia i Wyzwolenie jest ruchem, który, wraz z innymi stowarzyszeniami i nowymi wspólnotami, można słusznie uważać za jeden z owoców obiecującej «Wiosny», wzbudzonej przez Ducha Świętego w ostatnich pięćdziesięciu latach. To półwiecze było świadkiem ostrej walki z panu-

jącymi ideologiami, kryzysu utopijnych projektów, a ostatnio — szeroko rozpowszechnionej tendencji do relatywizmu, sceptycyzmu, nihilizmu, które grożą pogrzebaniem nadziei i oczekiwań następnych pokoleń.

2. Chciałbym Księdzu, a także wszystkim członkom Ruchu życzyć, aby ten ważny jubileusz skłonił każdego z was do powrotu do pierwotnego doświadczenia, z którego Ruch się zrodził, oraz do odnowienia pierwotnego entuzjazmu. Dochowanie wierności charyzmatowi początków jest ważne, aby móc odpowiedzieć skutecznie na oczekiwania i wyzwania czasów. Powtarzam dziś to, co powiedziałem do was kilkanaście lat temu: «Odkrywajcie wciąż na nowo charyzmat, który was zafascynował, a on tym bardziej sprawi, że staniecie się sługami tej jedynej władzy, jaką jest Chrystus Pan!» «L'Osse-rvatore Romano», wyd. polskie, n. 9/1985, s. 29).

W pokornym i wiernym naśladowaniu Jezusa, do którego są powołani wszyscy ochrzczeni, bierzcie przykład z Matki Bożej. Niech Ona będzie wzorem waszego bycia chrześcijanami dzisiaj! «Ruch pragnął (...) jak mówiłem z okazji 20. rocznicy zatwierdzenia Bractwa Komunia i Wyzwolenie przez Papieską Radę ds. Świeckich — i nadał pragnie wskazać nie jedną z dróg, ale jedyną drogę prowadzącą do przezwyciężenia tego egzystencjalnego dramatu! Drogą tą jak wielokrotnie Ksiądz Prałat powtarzał jest Chrystus» «L'Osse-rvatore Romano», wyd. polskie, n. 4/2002, s. 11 n.).

Pierwotną intuicją pedagogiczną waszego Ruchu było ukazanie na nowo, w sposób atrakcyjny i zgodny ze współczesną kulturą, «wydarzenia chrześcijańskiego», rozumianego jako źródło nowych wartości, które mogą ukierunkować całe ludzkie życie. Trzeba pilnie pomagać w spotkaniu z Chrystusem, aby również dziś stał się dla każdego człowieka ostateczną racją życia i działania. To doświadczenie wiary pozwala spojrzeć w nowy sposób na rzeczywistość, jest źródłem odpowiedzialności i twórczego działania we wszystkich dziedzinach życia: w pracy i w relacjach rodzinnych, w dziedzinie społecznej, w środowisku kulturowym i politycznym.

Proszę gorąco Boga, aby obchody 50-lecia waszego Ruchu stały się dla wszystkich jego członków źródłem energii potrzebnej do podjęcia z entuzjazmem nowych obowiązków apostołskich w trzecim tysiącleciu. Niech ten rok jubileuszowy będzie dla was opatrnościową okazją, by lepiej poznać Jezusa i pogłębić miłość do Jego osoby i orędzia zbawczego.

3. Wypłyńcie na głębie! «*Duc in altum!*» (Łk 5, 4). Te słowa Ewangelii, które miałem okazję powtarzać przy wielu okazjach, kieruję dziś do was. Są one wezwaniem, abyście z wdzięcznością wspominali przeszłość i ufnie otwierali się na przyszłość, ponieważ: «Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam tak-

że na wieki» (Hbr 13, 8) (por. *Novo millennio ineunte*, 1). Niech wasz Ruch, umocniony tą świadomością, dalej obwieszcza wszystkim piękno i radość spotkania z Odkupicielem człowieka. Niech głosi z mocą miłosierdzie Boże i przypomina ludzkości, często zniechęconej, że nie powinna się lękać, ponieważ Chrystus jest naszą przyszłością.

W postawie głębokiego szacunku dla Następcy Piotra i prawowitych Pasterzy Kościoła, jak również w ścisłej jedności z innymi ruchami i stowarzyszeniami wzbogacajcie swym niepowtarzalnym charyzmatem wspólnoty diecezjalne i parafialne, szerząc Dobrą Nowinę i świadcząc o niej.

Niech Matka Boża, mistrzyni i wzór życia chrześcijańskiego oraz «żywe źródło» nadziei, towarzyszy wam zawsze na waszej drodze i chroni was. Niech będzie pomocą, na którą możemy zawsze liczyć.

Do tych życzeń dołączam specjalne Apostolskie Błogosławieństwo dla Księdza, współpracowników i wszystkich członków Ruchu, zapewniając o duchowym uczestnictwie w waszych jubileuszowych obchodach.

Jan Paweł II, papeż

Watykan, 22 lutego 2004 r.

Źródło: *L'Osservatore Romano*,
wydanie polskie (6/2004)

KOŚCIÓŁ USILNIE PRAGNIE POZNAWAĆ WŁASNĄ HISTORIĘ

Przesłanie Jana Pawła II z okazji 50. rocznicy powstania Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych

Z okazji 50. rocznicy utworzenia przez Piusa XII Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych odbyła się w Rzymie 16 kwietnia sesja naukowa poświęcona temu ważnemu wydarzeniu w życiu Kościoła. Uroczystości przewodniczył Sekretarz Stanu kard. Angelo Sodano, który w bazylice św. Wawrzyńca «in Damaso» odprawił Mszę św., a następnie wziął udział w sesji naukowej w Pałacu Kancelarii Apostolskiej. W dniu następnym, 17 kwietnia, jej uczestnicy zostali przyjęci przez Ojca Świętego na audiencji. Poniżej zamieszczamy przesłanie Jana Pawła II skierowane do przewodniczącego Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych ks. prał. Waltera Brandmüllera. «Ufam — napisał Papież — że wasza sesja naukowa nada nowy rozmach badaniom historycznym. Zapewni to przyszłym pokoleniom możliwość coraz głębszego poznawania tajemnicy zbawienia, dokonującej się w czasie, oraz budzić będzie w coraz liczniejszych wiernych pragnienie czerpania pełnymi rękoma z Chrystusowego źródła łaski».

Czcigodny ks. Walter Brandmüller
Przewodniczący Papieskiego Komitetu
Nauk Historycznych

1. Kościół Chrystusowy poczuwa się do odpowiedzialności za człowieka, która w pewien sposób ogarnia każdy aspekt jego egzystencji. Dlatego też starał się zawsze przyczynić do rozwoju kultury, wspierając dążenie do prawdy, dobra i piękna, ażeby człowiek mógł coraz pełniej urzeczywistniać stworczy zamysł Boga.

Do realizacji tego celu konieczna jest m.in. solidna wiedza historyczna o różnych dziedzinach życia jednostek i wspólnot. Nie ma nic bardziej nie-trwałego niż jednostki czy społeczności pozbawione historii. Brak wiedzy o własnej przeszłości nieuchronnie prowadzi jednostkę oraz społeczeństwo do kryzysu i do utraty tożsamości.

2. Wierzący historyk postrzega ponadto Pismo Święte Starego i Nowego Przymierza jako dodatkowy klucz do właściwego rozumienia świata i człowieka. Przesłanie biblijne pozwala nam bowiem poznać najbardziej tajemnicze wydarzenia ludzkich dziejów: stworzenie, tragedię grzechu, odkupienie. Określają one właściwy horyzont interpretacyjny, który pozwala zrozumieć najgłębsze tajniki wydarzeń, procesów i postaci historycznych.

W tym kontekście należy też ukazać możliwości pokojowego współistnienia narodów, opartego na wzajemnym zrozumieniu i na wzajemnej wymianie zdobyczy kulturowych, jakie stwarza zaktualizowana wizja historyczna. Badania historyczne wolne od uprzedzeń i oparte wyłącznie na źródłach naukowych odgrywają niezastąpioną rolę w obalaniu istniejących między narodami barier. Nierzadko bowiem na przestrzeni dziejów do powstawania wysokich murów przyczyniały się stronnicza historiografia i wzajemne urazy. W rezultacie jeszcze dziś tego typu nieporozumienia są przeszkodą na drodze do pokoju i do braterstwa między ludźmi i narodami.

Nowa tendencja, aby wychodzić poza ograniczenia historiografii narodowej i poszukiwać szerszej wizji, ogarniającej bardziej rozległe horyzonty geograficzno-kulturowe, również może okazać się bardzo pozytywna, gdyż pozwoli na porównawczą analizę wydarzeń, a co za tym idzie, na ich bardziej wyważoną ocenę.

3. Objawienie się Boga człowiekowi nastąpiło w czasie i przestrzeni. Jego szczytowy moment kiedy to Słowo Boże stało się człowiekiem i narodziło się z Maryi Dziewicy w mieście Dawidowym, za czasów króla Heroda Wielkiego jest wydarzeniem historycznym: Bóg wkroczył w ludzkie dzieje. Dlatego liczymy lata naszej historii od momentu narodzin Chrystusa.

Podobnie założenie Kościoła, za którego pośrednictwem Chrystus zechciał przekazać ludzkości owoce odkupienia po swym zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu, jest wydarzeniem historycznym. Sam Kościół jest zjawiskiem historycznym, a więc i ważnym przedmiotem historycznych badań. Liczni historycy z których wielu nie było nawet katolikami poświęcili się badaniom jego dziejów, przyczyniając się znacznie do poznania jego ziemskiej historii.

4. Podstawowym zadaniem Kościoła jest, poza wielbieniem Boga Trójjedynego, przekazywanie zbawczych dóbr powierzonych przez Jezusa Chrystusa apostołom — Jego Ewangelii oraz sakramentów kolejnym pokoleniom spragnionej prawdy i zbawienia ludzkości. Właśnie otrzymując od Boga zbawienie i przekazując je ludziom, Kościół w pełni się urzeczywistnia na przestrzeni dziejów.

Ten proces przekazu, jeśli odbywa się za pośrednictwem właściwych organów, jest zgodnie z obietnicą Chrystusa dziełem Ducha Świętego, a tym samym zyskuje wymiar teologiczny i nadprzyrodzony. Tak więc wszelki rozwój doktryny, życia sakramentalnego oraz ustroju Kościoła, jaki dokonał się w ciągu dziejów w harmonii z tradycją apostołską, należy postrzegać jako proces jego organicznej ewolucji. Dlatego też historia Kościoła jest właściwym źródłem dla tych, którzy pragną głębiej poznać prawdę samej wiary.

5. Stolica Apostolska ze swej strony popierała zawsze rozwój nauk historycznych za pośrednictwem swych instytucji naukowych, czego dowodem jest,

między innymi, podjęta pięćdziesiąt lat temu przez papieża Piusa XII inicjatywa założenia Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych.

Kościół jest bowiem szczerze zainteresowany jak najgłębszym poznaniem własnej historii. W tym celu konieczne jest, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, staranne kształcenie kandydatów do kapłaństwa w dziedzinach historycznych i kościelnych, zgodnie ze wskazaniem dekretu Soboru Watykańskiego II *Optatam totius* (por. n. 16). Jednakże aby studium kościelnej tradycji przynosiło owoce, potrzebna jest solidna znajomość greki i łaciny, której brak uniemożliwia dostęp do źródeł tradycji kościelnej. Tylko bowiem dzięki tej znajomości można także dzisiaj odkryć ponownie bogate doświadczenie życia i wiary, jakie Kościół, prowadzony przez Ducha Świętego, zdobył na przestrzeni minionych dwóch tysięcy lat.

6. Historia poucza nas, że ilekroć w przeszłości pogłębiano znajomość źródeł, pociągało to za sobą rozkwit życia kościelnego. Jeśli prawdą jest, że *historia magistra vitae*, jak mówi stare łacińskie przysłowie, to można z pewnością stwierdzić, że historia Kościoła jest *magistra vitae christianae*.

Ufam zatem, że wasza sesja naukowa nada nowy rozmach badaniom historycznym. Zapewni to przyszłym pokoleniom możliwość coraz głębszego poznawania tajemnicy zbawienia, dokonującej się w czasie, oraz budzić będzie w coraz liczniejszych wiernych pragnienie czerpania pełnymi rękoma z Chrystusowego źródła łaski.

W tym duchu udzielam Czcigodnemu Księdzu, relatorom i uczestnikom kongresu serdecznego błogosławieństwa.

Jan Paweł II, papież

Watykan, 16 kwietnia 2004 r.

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (6/2004)

KAPŁAN WOBEC POTRZEB RODZINY

26 lutego, w czwartek po Środzie Popielcowej, Jan Paweł II spotkał się w Sali Klemetyńskiej z duchowieństwem Rzymu. W audiencji uczestniczyli kardynał wikariusz Camillo Ruini, biskupi pomocniczy diecezji, proboszczowie i wikariusze parafii rzymskich, diakoni oraz diakoni stali. Rozpoczynając spotkanie, kard. Ruini przedstawił pokrótce Ojcu Świętemu program duszpasterski na bieżący rok oraz następny, który jest w głównej mierze skoncentrowany na problematyce rodzinnej. Następnie zabrało głos 13 księży, którzy poruszali m.in. takie tematy jak: udział rodziców w przygotowaniu dzieci do I komunii św.; duszpasterstwo narzeczonych i młodych małżeństw; charyzmat Kościoła rzymskiego; duszpasterstwo służby zdrowia; pomoc dla małżeństw przeżywających kryzys; męczeństwo i rodzina; kierunki formacji życia chrześcijańskiego; nieuregulowane sytuacje małżeńskie. Po tych wypowiedziach Papież zwrócił się do zebranych w krótkich improwizowanych słowach oraz przekazał im przygotowane przemówienie.

Księżę Kardynale,
czcigodni Bracia w biskupstwie,
drodzy Kapłani rzymscy!

1. Cieszę się, że po raz kolejny spotykamy się na początku Wielkiego Postu dzięki temu mogę się z wami zobaczyć, wysłuchać was, poznać wasze nadzieje i troski duszpasterskie. Serdecznie pozdrawiam każdego z was i dziękuję wam za waszą służbę Kościołowi rzymskiemu. Z pozdrowieniem i z wyrazami wdzięczności zwracam się do kardynała wikariusza, jego zastępcy, do biskupów pomocniczych oraz do wszystkich, którzy zabierali tu głos w mojej obecności.

Wkrótce podejmę na nowo spotkania z parafiami Rzymu, w których większość z was pełni swą codzienną posługę. Gorąco pragnęłam nawiązać bezpośredni kontakt z tymi wspólnotami parafialnymi, których nie miałem jeszcze okazji odwiedzić — należy to do moich obowiązków biskupa umiłowanego Kościoła rzymskiego.

Centralne miejsce rodziny

2. Słowa kardynała wikariusza, a następnie wasze wystąpienia naświetliły rozmaite aspekty programu duszpasterskiego skupionego na rodzinie, który nasza diecezja postanowiła realizować w bieżącym i przyszłym roku w ramach tak zwanej «misji permanentnej» Misja ta, po Wielkim Jubileuszu i po pozytywnym doświadczeniu, jakim była «misja miejska», stanowi podstawowe zadanie naszego duszpasterstwa.

Drodzy kapłani, postawienie rodziny w centrum albo — lepiej jeszcze uznanie jej centralnej roli w zamyśle Boga wobec człowieka, a co za tym idzie także w życiu Kościoła oraz społeczeństwa to nieodzowne zadanie, które realizowałem w ciągu dwudziestu pięciu lat pontyfikatu, podobnie jak wcześniej przez lata posługi kapłańskiej i biskupiej oraz w pracy naukowej i dydaktycznej na uniwersytecie. Bardzo się więc cieszę, że przy tej okazji mogę dziś podzielić się z wami troską o rodziny w naszej drogiej diecezji rzymskiej.

Wspólnota miłości i życia

3. Nasza służba rodzinie, aby była autentyczna i owocna, musi czerpać natchnienie ze źródła, to znaczy z Boga, który jest miłością i który sam przeżywa tajemnicę osobowej komunii miłości. Bóg, stwarzając z miłości ludzi na swój obraz, zaszczerpił w mężczyźnie i w kobiecie powołanie, a więc zdolność do życia w miłości i w komunii oraz odpowiedzialność za nie. Powołanie to można urzeczywistnić na dwa właściwe sposoby: poprzez małżeństwo lub poprzez dziewictwo. Te dwie formy życia, każda na swój sposób, są konkretnym wyrazem najgłębszej prawdy o człowieku: że jest on stworzony na obraz Boży (por. *Familiaris consortio*, 11).

Nie można więc postrzegać małżeństwa i rodziny jedynie jako wytworu historycznej ewolucji czy też jako zewnętrznej nadbudowy, która została narzucona miłości ludzkiej. Przeciwnie, są one wymogiem wpisanym w miłość, aby mogła się ona naprawdę i w pełni urzeczywistnić jako wzajemny dar z siebie. Także te cechy małżeństwa, których dziś często się nie uznaje lub które się odrzuca, takie jak jedność, nierozzerwalność i otwarcie na życie, są konieczne, aby to przymierze miłości było prawdziwe. Związek mężczyzny z kobietą staje się wtedy symbolem i obrazem przymierza między Bogiem a Jego ludem, które ma swe ostateczne spełnienie w Jezusie Chrystusie. Dlatego też dla ochrzczonych małżeństwo jest sakramentem, skutecznym znakiem łaski i zbawienia.

Powołani do dziewictwa, aby służyć

4. Drodzy kapłani rzymscy, naszym zadaniem jest głosić nieustannie tę wielką prawdę o miłości i o chrześcijańskim małżeństwie i dawać jej świadectwo. Co prawda naszym powołaniem nie jest małżeństwo, a kapłaństwo i dziewictwo dla królestwa Bożego. Zostaliśmy jednak powołani, aby właśnie w dziewictwie przyjmowanym i zachowywanym z radością – w sposób odmienny, lecz nie

mniej pełny przeżywać prawdę miłości, całkowicie oddając się w łączności z Chrystusem Bogu, Kościołowi i braciom w człowieczeństwie.

Nasze dziewictwo «podtrzymuje w Kościele żywą świadomość tajemnicy małżeństwa i chroni je przed wszelkim pomniejszeniem i zubożeniem» (*Familiaris consortio*, 16).

5. Wielokrotnie kładłem nacisk na fundamentalną i niezastąpioną rolę rodziny zarówno w życiu Kościoła, jak i całego społeczeństwa. Konieczne jest zatem, abyśmy my, kapłani, poprzez naszą działalność duszpasterską wspierali rodziny chrześcijańskie w realizacji ich niełatwych zadań.

Dlatego też w Adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* przypominałem, że biskup «jest pierwszą osobą odpowiedzialną za duszpasterstwo rodzin w diecezji» (n. 73). Podobnie, drodzy kapłani, wasza odpowiedzialność za rodziny «rozciąga się nie tylko na kwestie moralne i liturgiczne, ale także na problemy o charakterze osobistym i społecznym» (tamże). Macie przede wszystkim «być oparciem dla rodziny w jej trudnościach i cierpieniach» (tamże), towarzysząc jej członkom i pomagając im przeżywać swoje powołanie małżonków, rodziców i dzieci w świetle Ewangelii.

6. W pełnieniu tej ważnej misji wielu z nas pomoże doświadczenie wyniesione z własnych rodzin, świadectwo wiary i zaufania Bogu, miłości i oddania, ofiarności i gotowości do przebaczenia, jakie dali nam nasi rodzice i krewni. Jednakże sam codzienny kontakt z powierzonymi nam chrześcijańskimi rodzinami jest dla nas niewyczerpanym źródłem świadectwa życia według Ewangelii i tym samym stanowi dla nas bodziec i dodaje sił, abyśmy i my wiernie i radośnie przeżywali właściwe nam powołanie.

Powinniśmy więc, drodzy kapłani, postrzegać nasz apostolat wśród rodzin bardziej jako źródło łaski i dar Pański niż jako konkretny obowiązek duszpasterski.

Nie obawiajcie się zatem służyć ofiarnie rodzinom, poświęcać im czasu, energii i duchowych talentów, którymi Bóg was obdarzył. Bądźcie dla nich nie tylko duszpasterzami i nauczycielami, ale i troskliwymi, godnymi zaufania przyjaciółmi. Towarzyszcie im i wspierajcie je w modlitwie, przekazujcie im, w duchu prawdy i miłości, bez przemilczeń lub arbitralnych interpretacji, ewangeliczne nauczanie o małżeństwie i rodzinie. Bądźcie im duchowo bliscy w trudnych chwilach życia, pomagając zrozumieć, że Kościół nie tylko je poucza, ale przede wszystkim jest im matką. Pomagajcie też młodym zrozu-

mieć i docenić prawdziwą istotę miłości oraz przygotować się do założenia własnych, prawdziwie chrześcijańskich rodzin.

Z pomocą Bożą przezwyciężać trudności

7. Błędne, niekiedy wręcz wypaczone wzorce postępowania, publicznie propagowane, a nieraz ostentacyjnie manifestowane i pochwalane, jak i codzienny kontakt z trudnościami i kryzysami, jakich doświadcza wiele rodzin, mogą zrodzić także w nas pesymizm lub zniechęcenie. Drodzy kapłani rzymscy, tę właśnie pokusę musimy z pomocą Boga przezwyciężyć, przede wszystkim w nas, w naszych sercach i w naszych umysłach. Nie zmienił się bowiem zamysł Boga, który powołał mężczyznę i kobietę do miłości i życia w rodzinie. Nie osłabło dziś działanie Ducha Świętego, będącego darem Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał. Żaden błąd i żaden grzech, żadna ideologia ani złudne ludzkie mniemania nie mogą zniszczyć naszej najgłębszej istoty, która potrzebuje miłości i sama z kolei jest zdolna do prawdziwej miłości.

Dlatego im większe są trudności, tym silniejsza jest nasza wiara w wartość rodziny i w jej przyszłość oraz tym szcudrzej i z większą miłością powinniśmy nieść naszą kapłańską posługę rodzinom.

Drodzy kapłani, dziękuję wam za to spotkanie. Z taką ufnością i z takimi intencjami powierzam Świętej Rodzinie z Nazaretu was wszystkich i wszystkie rodziny rzymskie oraz udzielam wam i waszym wspólnotom mego błogosławieństwa.

Dziękuję wam wszystkim

Na zakończenie spotkania z duchowieństwem Rzymu Ojciec Święty powiedział: «*Est tempus concludendi*». Zwłaszcza ze względu na tych naszych braci, którzy musieli stać przez cały czas, gdyż zabrakło dla nich krzeseł jest nas tutaj wielu.

Dziękuję kardynałowi wikariuszowi i kolegium biskupów diecezji rzymskiej za przygotowanie tego spotkania. Chciałbym teraz dokonać krótkiego podsumowania.

Przede wszystkim Rzym: co oznacza Rzym? Miasto Piotrowe. Każda parafia rzymska jest Piotrowa. W Rzymie mamy 340 parafii; odwiedziłem już 300 z nich, pozostało mi jeszcze 40. Ale już w tę sobotę zaczniemy uzupełniać te braki. Miejmy nadzieję, że wszystko odbędzie się pomyślnie.

Jednak Rzym to nie tylko parafie: to seminaria, uniwersytety, różnego rodzaju instytucje. Podczas naszego spotkania mniej lub bardziej bezpośrednio wspominaliśmy także o wszystkich tych instytucjach. Głównym tematem była rodzina. Rodzina, czyli «mężczyzną i kobietą stworzył ich». To oznacza: miłość i odpowiedzialność. Z tych dwóch słów wynikają wszelkie konsekwencje. O tych właśnie konsekwencjach wiele tutaj mówiono, poruszając tematykę małżeństwa, rodziny, rodziców, dzieci i szkoły.

Dziękuję wam wszystkim za przedstawienie tych konsekwencji, tej problematyki. Nie ulega wątpliwości, że tymi kwestiami powinna zajmować się parafia. Dawno temu, kiedy jeszcze byłem w Krakowie, nauczyłem się żyć blisko par małżeńskich i rodzin. Towarzyszyłem też nieraz dwojgu ludziom, mężczyźnie i kobiecie, na drodze prowadzącej do założenia rodziny, do małżeństwa i do rodzicielstwa, które pociągają za sobą wszystkie znane nam konsekwencje.

Dziękuję wam za waszą duszpasterską troskę o rodziny i za pomoc w rozwiązywaniu problemów, jakie niesie z sobą życie rodzinne. Życzę wam powodzenia w tej niezwykle ważnej dziedzinie, ponieważ od rodziny zależy przyszłość Kościoła i świata. Życzę wam, abyście zapewнили pomyślną przyszłość Rzymowi, Włochom — waszej ojczyźnie, i całemu światu. Wszystkiego najlepszego!

Mam przed sobą tekst przemówienia, które wcześniej przygotowałem. Nie wygłosiłem go. Znajdziecie je w «L'Osservatore Romano».

Jest w tym tekście parę zdań w dialekcie rzymskim: Dàmoſe da fa!, Vo-lèmoſe bene!, Semo romani! [Bierzmy się do pracy! Kochajmy się! Jesteśmy rzymianami!] Nie nauczyłem się dialektu rzymskiego: czy to znaczy, że nie jestem dobrym biskupem Rzymu?

Jan Paweł II, papież

Źródło: L'Osservatore Romano,
wydanie polskie (6/2004)

EPISKOPAT POLSKI

KOMUNIKAT Z 328. ZEBRANIA PLENARNEGO KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

W dniach 11 i 12 czerwca 2004 r. obradowała w Licheniu Konferencja Episkopatu Polski na 328. Zebraniu Plenarnym. Obradami kierował jej przewodniczący arcybiskup Józef Michalik. Uczestniczyli w nich także Prymas Polski, Kardynał Józef Glemp oraz Nuncjusz Apostolski w Polsce, Arcybiskup Józef Kowalczyk.

1. Obrady odbywały się w sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej, co dodatkowo podkreśliło znaczenie sanktuariów w życiu Kościoła i Ojczyzny. Są one miejscem nieustannego głoszenia Słowa Bożego i sprawowania sakramentów. Stanowią również ośrodki modlitwy i przeżywania Kościoła w wymiarze ponadparafialnym. Sanktuaria to miejsca uprzywilejowane, prowadzące pielgrzyma w głąb tajemnicy Chrystusa i Kościoła oraz ukazujące mu Maryję i Świętych jako wzór do naśladowania. Stają się one również szkołą miłości Ojczyzny i odpowiedzialności społecznej.

2. Konferencja Episkopatu obradowała w dniach przypadających w 25. rocznicę pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny. Biskupom towarzyszyła myśl wyrażona przez Ojca Świętego w liście skierowanym z tej okazji do Przewodniczącego Konferencji: „Dziś można powiedzieć, że było to wydarzenie opatrnościowe I. .1. Potężne działanie Bożego Ducha otwarło przed naszym narodem nową przestrzeń wolności”. Jan Paweł II stawia w liście pytanie, co robić, aby nadawać tej wolności ewangeliczny i ludzki kształt. „Stale trzeba do tego pytania powracać, aby wolność źle wykorzystana nie prowadziła ku wewnętrznemu zniewoleniu jednostek i całego narodu”. Kościół w Polsce dziękuje Ojcu Świętemu za tamto pierwsze nawiedzenie narodu a także za wszystkie następne pielgrzymki apostolskie do Ojczyzny. Z wdzięcznością przyjmujemy najnowszą książkę Jana Pawła II „Wstańcie, chodźmy”, w której dzieli się z całym Kościołem swym biskupim doświadczeniem, które wyniósł z Polski.

3. Zastanawiając się nad programem duszpasterskim Kościoła w Polsce, biskupi z radością podjęli myśl Ojca Świętego, wyrażoną w uroczystość Ciała

i Krwi Pańskiej, o ustanowieniu roku poświęconego refleksji nad tajemnicą Eucharystii. Będzie on trwał w całym Kościele od października 2004 r. do października roku 2005 i będzie przygotowaniem do XI Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów poświęconego tej tematyce. Biskupi wyrazili przekonanie, że owocne przeżycie Roku Eucharystii pogłębi wiarę w obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie będzie umocnieniem dla Kościoła w jego misji. Kościół ma do zaoferowania Europie najcenniejszy dar — Chrystusa, źródło nadziei, która nie zawodzi.

4. Biskupi wyrazili kolejny raz swoje głębokie zaniepokojenie aktualną sytuacją w kraju: prywata elit politycznych, przerażające rozmiary korupcji i ciągle trwające tragiczne położenie służby zdrowia, to tylko niektóre przejawy tej dramatycznej sytuacji. Kryzys struktur państwowych, ogarniający zarówno władzę ustawodawczą, jak wykonawczą i sądowniczą, dezorganizuje życie społeczne a ponadto rodzi negatywny obraz Polski w oczach Europy i świata. Niepokój budzą działania mające charakter tematów zastępczych, takie jak forsowanie tzw. związków partnerskich czy ideologicznie pojętego „równego statusu mężczyzny i kobiety”, bądź wreszcie ankiety wypaczające obraz ludzkiej płciowości u młodych ludzi.

5. Biskupi przeanalizowali ponownie negatywne skutki ustawy o świadczeniach rodzinnych. Wyrazili poparcie dla inicjatyw mających na celu jej szybką nowelizację. Ustawa ta, ekonomicznie preferująca samotne wychowywanie dzieci, już spowodowała znaczny wzrost wniosków rozwodowych. Episkopat zwrócił też uwagę, że decyzje dotyczące funduszu alimentacyjnego stawiają w bardzo trudnej sytuacji wiele polskich matek i wyraził z nimi solidarność.

6. Ojciec Święty już w czasie swojej pierwszej pielgrzymki nawoływał do jedności chrześcijańskiej Europy Wschodu i Zachodu. Apel ten nabiera szczególnej wymowy w kontekście wyborów do Parlamentu Europejskiego, przeprowadzanych w Polsce po raz pierwszy. Biskupi wezwali Polaków do licznego w nich udziału i do podjęcia w ten sposób odpowiedzialności za kształtowanie losów Ojczyzny i Europy. Do odpowiedzialności, która wyrazi się troską o dobro wspólne, wzywa nas Jan Paweł I w przywołanym już liście: „Trzeba, abyśmy razem nie przestawali prosić o światło i moc Ducha Świętego, aby odnawiał to oblicze polskiej ziemi, jakie kształtuje każdy, kto na niej żyje. Potrzeba nieustannej odnowy umysłów i serc, aby przepełniała je miłość i sprawiedliwość, uczciwość (ofiarność, szacunek dla innych i troska o dobro wspólne”.

7. Biskupi wyrażają niepokój z powodu zamykania polskich i polonijnych parafii w niektórych krajach, zwłaszcza tam, gdzie są one niezbędne do opieki duszpasterskiej nad rodakami.

8. Dobiega końca tok szkolny i akademicki. Nauczycielom, wychowawcom i katechetom należy się wdzięczność nie tylko młodzieży, ale całego społeczeństwa. Przed nami czas wakacji i urlopów. Dla rolników będzie to jednak okres intensywnej pracy. Biskupi kierują do wszystkich apel o świadectwo chrześcijańskiego życia także podczas wakacji, zwłaszcza przez udział w niedzielnej Mszy św. i zachowanie świątecznego charakteru niedzieli.

9. Po zakończonych obradach biskupi celebrowali Mszę świętą, w czasie której Nuncjusz Apostolski w Polsce poświęcił monumentalną świątynię w licheńskim sanktuarium, wzniesioną jako wotum narodu polskiego z okazji Jubileuszu dwutysiąclecia chrześcijaństwa. Jest to świątynia, o której Ojciec Święty powiedział: „Patrzę z podziwem na tę ogromną budowlę, która w swoim rozmachu architektonicznym jest wyrazem wiary i miłości do Maryi Jej Syna. Bogu niech będą dzięki za tę świątynię! Wdzięczność należy się także kustoszom tego Sanktuarium — księżom marianom — którzy od lat opiekują się tym miejscem i wiernie służą pielgrzymom” (Licheń, 7.06.1999).

Na zakończenie Mszy św. biskupi udzielili zgromadzonym licznie pielgrzymom i całemu narodowi pasterskiego błogosławieństwa.

Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi zgromadzeni
na 328. Zebraniu Plenarnym
Konferencji Episkopatu Polski

Licheń, 12 czerwca 2004 r.

*w liturgiczne wspomnienie 108 męczenników polskich
z okresu I wojny światowej*

OŚWIADCZENIE PREZYDIUM KEP W SPRAWIE PRZYJĘTEGO TRAKTATU KONSTYTUCYJNEGO

Mimo przekonania wielkiej części mieszkańców Europy, której wyrazem były wielokrotne apele Ojca Świętego, Episkopatów krajowych – w tym polskiego – a także wbrew stanowisku autorytetów innych Kościołów chrześcijańskich, przyjęty wczoraj przez szczyt w Brukseli tekst Traktatu Konstytucyjnego dla Europy nie zawiera żadnego odniesienia do chrześcijańskich korzeni naszego Kontynentu.

Przyjmujemy ten fakt z oburzeniem, jako zafałszowanie prawdy historycznej i świadome marginalizowanie chrześcijaństwa, które przez wieki było, i jest nadal, religią zdecydowanej części Europejczyków.

Ideologiczny laicyzm, jaki dał znać o sobie w stanowisku niektórych rządów europejskich, budzi nasz zdecydowany sprzeciw i niepokój o przyszłe losy Europy. Nie można bowiem budować wspólnego europejskiego domu na fałszowaniu dziejów Starego Kontynentu i narzucaniu laickiej wizji całej Europie.

W związku z zaistniałą sytuacją wzywamy wszystkich ludzi dobrej woli do refleksji nad przyszłością Europy, budowanej z pominięciem podstawowych wartości.

+Abp Józef Michalik
przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+Abp Stanisław Gądecki
zastępca przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski

+Bp Piotr Libera
sekretarz generalny Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, 19 czerwca 2004 r.

Źródło: Biuro Prasowe KEP

BISKUP SIEDLECKI

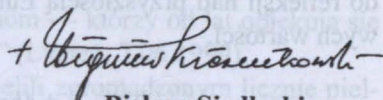
DEKRET

Niniejszym stwierdzam, że Penitencjaria Apostolska, reskryptem z dnia 25 maja 2004 roku, Prot. N. 181/04/I, udzieliła **odpustu zupełnego kościołowi parafialnemu p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Garwolinie**. Odpust wierni mogą uzyskać dnia **19 marca (w uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP)** nawiedzając ten kościół i pobożnie uczestnicząc w nabożeństwie ku czci św. Józefa, o ile wypełnią zwykłe warunki (odbyte spowiedzi sakramentalnej, przyjęcie Komunii Świętej, odmówienie modlitwy *ad mentem* Ojca Świętego) z wolą wykluczenia przywiązania do jakiegokolwiek grzechu.

Za pobożne zaś nawiedzenie z sercem skruszonym wspomnianego kościoła – wierni mogą uzyskać odpust cząstkowy.

Reskrypt Penitencjarii Apostolskiej został wydany na okres 7 lat.

Ks. Piotr Sawczuk
Kanclerz

+
Biskup Siedlecki

L.dz. 339/04
Siedlce, 7 czerwca 2004 r.

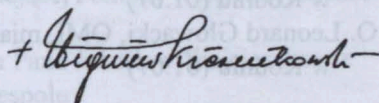
DEKRET

Niniejszym stwierdzam, że Penitencjaria Apostolska, reskryptem z dnia 25 maja 2004 roku, Prot. N. 182/04/I, udzieliła **odpustu zupełnego kaplicy we wsi Osowa** (położonej na terenie parafii p.w. św. Stanisława Kostki w Kosyniu). Odpust wierni mogą uzyskać dnia **13 maja (we wspomnienie Matki Bożej Fatimskiej)** nawiedzając tę kaplicę i pobożnie uczestnicząc w nabożeństwie ku czci Najświętszej Maryi Panny, o ile wypełnią zwykłe warunki (odbyte spowiedzi sakramentalnej, przyjęcie Komunii Świętej, odmówienie modlitwy *ad mentem* Ojca Świętego) z wolą wykluczenia przywiązania do jakiegokolwiek grzechu.

Za pobożne zaś nawiedzenie z sercem skruszonym wspomnianej kaplicy – wierni mogą uzyskać odpust cząstkowy.

Reskrypt Penitencjarii Apostolskiej został wydany na okres 7 lat.

Ks. Piotr Sawczuk
Kanclerz

Biskup Siedlecki

L.dz. 297/04
Siedlce, 7 czerwca 2004 r.

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIEŃSTWA

Nominacje

- O. Piotr Wójcik OMI, mianowany proboszczem parafii p.w. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach (04.06)
- Ks. Adam Antonowicz, mianowany kapłanem w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym przy Alei Legionów 11 w Garwolinie (15.06)
- Ks. Andrzej Domański, skierowany do pracy w Diecezji Tempio Ampurias we Włoszech, na okres 5 lat (30.06)
- O. Andrzej Kordek, OMI, mianowany wikariuszem parafii p.w. św. Anny w Kodniu (19.06)
- O. Sławomir Dworek, OMI, mianowany wikariuszem parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)
- O. Adam Grabiec, OMI, mianowany wikariuszem parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)
- O. Leonard Głowacki, OMI, mianowany wikariuszem parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)

Zwolnienia

- Ks. Andrzej Domański, zwolniony z funkcji duszpasterza akademickiego w Siedlcach, kierownika Działu Instytutów Życia Konsekwowanego, Stowarzyszeń Życia Apostolskiego oraz Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich Kurii Diecezjalnej Siedleckiej oraz obowiązku współpracy z diecezjalnym duszpasterstwem liturgicznym (30.06)
- O. Cezary Prusak, OMI zwolniony z urzędu wikariusza parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)
- O. Krzysztof Borodziej, OMI zwolniony z urzędu wikariusza parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)
- O. Marian Żeleźniak, OMI zwolniony z urzędu wikariusza parafii p.w. św. Anny w Kodniu (01.07)

**W dniu 05 czerwca 2004 r., Bp Henryk Tomasik,
Sufragan Diecezji Siedleckiej,
wyświęcił na diakonów następujących alumnów
Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Siedleckiej:**

BIDER Marcin, z par. Św. Bartłomieja Apostoła w Korytnicy Łaskarzewskiej
BOCHIŃSKI Grzegorz, z par. Św. Jana Chrzciciela w Krynicy Łuk.
BRONSKI Paweł, z par. Św. Stanisława BM w Serokomli
CHOJECKI Michał, z par. Św. Stanisława BM w Zbuczynie
DANIELUK Krzysztof, z par. Św. Małgorzaty w Ulanie
DUDZIŃSKI Marcin, z par. Św. Jana Chrzciciela w Parczewie
GADOWSKI Sławomir, z par. Św. Marcina Biskupa w Stężycy
JAWORSKI Grzegorz, z par. Św. Filipa Neri w Kąkolewnicy
KOC Grzegorz, z par. Św. Mikołaja w Międzyrzecu Podl.
LITWINIUK Szczepan, z par. Narodzenia NMP w Białej Podl.
MARKOWSKI Arkadiusz, z par. MB Nieustającej Pomocy w Zajezierzu (diec.
Radomska)
MATYSIAK Grzegorz, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Wojcieszkowie
MRÓZ Waldemar, z par. Trójcy Św. w Terespolu
ORŁOWSKI Piotr, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce Podl.
PIETRUCZUK Rafał, z par. Św. Józefa w Siedlcach
PONIKOWSKI Robert, z par. podwyższenia Krzyża Św. W Adamowie
SAŁASIŃSKI Tomasz, z par. Św. Józefa w Siedlcach
SAWIUK Piotr, z par. Św. Jana Chrzciciela w Parczewie
SUSKA Artur, z par. Św. Brata Alberta w Łukowie
WASILEWSKI Jarosław, z par. Św. Brata Alberta w Łukowie
WITKOWICZ Adam, z par. Trójcy Św. w Terespolu
WYSOKIŃSKI Paweł, z par. Św. Małgorzaty w Ulanie
ŻACZEK Mirosław, z par. Niepokalanego Serca NMP w Wilczyskach

(Archiwum diecezjalne w Siedlcach) Zamierzaniem akcji jest także umożliwienie szeregów do głębszego apostolstwa wśród ministrantów, zgodnie z życzeniem Ojca Świętego wyrażonym w tegorocznym Liście na Wielki Czwartek, aby „coraz bardziej kochać Jezusa, rozpoznać Jego rzeczywistą obecność w Eucharystii, doświadczać piękna liturgii” (list nr 6).

Akcja ma na celu ożywienie życia eucharystycznego wśród czynnych i byłych ministrantów (w tym także biskupów, księży, kleryków i braci zakonných). Ma też zainteresować nauczaniem Ojca Świętego o Eucharystii. Jest okazją do stworzenia lub odnowienia w parafii grupy duszpasterskiej byłych ministrantów.

**W dniu 19 czerwca 2004 r., Bp Zbigniew Kiernikowski,
Ordynariusz Diecezji Siedleckiej,
wyświęcił na kapłanów, następujących diakonów
Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Siedleckiej:**

- Dk. BIENKOWSKI Marek Jan, z par. Trójcy Św. w Janowie Podl.
Dk. BORYSIUK Leszek, z par. MB NP w Radzynie Podl.
Dk. BUCH Marek, z par. Przemienienia Pańskiego w Rudnie
Dk. BUDZYŃSKI Marcin Paweł, z par. NMP Wspomożycielki Wiernych
w Borkach
Dk. CAŁUS Adam Jan, z par. Św. Antoniego Padewskiego w Turowie
Dk. CHROMIŃSKI Michał, z par. Św. Józefa w Siedlcach
Dk. CIERŻYK Marcin Piotr, z par. Św. Zygmunta w Łosicach
Dk. GOMÓŁKA Łukasz Jacek, z par. Geś
Dk. GWARDECKI Leszek, z par. Św. Bartłomieja w Osiecku
Dk. IWANCZUK Bogdan, z par. Św. Mikołaja w Międzyrzecu Podl.
Dk. KOPRIANIUK Tomasz, z par. Św. Stanisława BM w Rossoszu
Dk. KOZŁOWICZ Grzegorz Stanisław, z par. Wniebowzięcia NMP w Białej
Podl.
Dk. KOZŁOWSKI Bogdan, z par. Ducha Świętego w Siedlcach
Dk. KUŁAK Waldemar, z par. Wniebowzięcia NMP w Kocku
Dk. MUĆKA Wiesław, z par. MB Częstochowskiej w Radoryżu
Dk. PIÓRKOWSKI Krzysztof Karol, z par. Najś. Zbawiciela w Rykach
Dk. ROSA Jacek, z par. Wniebowzięcia NMP w Stoczku Łukowskim
Dk. WASILEWSKI Kamil Paweł, z par. Św. Anny w Białej Podl.

KOMUNIKATY KURII

Siedlce, dn. 29 maja 2004 r.

Dział Duszpasterstwa i Kultu
Diecezjalnej Kurii Siedleckiej
ul. Piłsudskiego 62
08-110 Siedlce
Tel. 025/6332160
E-mail: wduszp@ks.internetdsl.pl

L.dz. 442/2004

Czcigodny Ksiądz Proboszcz Parafii.....

Dnia 1 maja br. na zebraniu Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie została przyjęta propozycja ogólnopolskiej akcji duszpasterskiej „*Polscy ministranci – Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II*”. Akcja polega na napisaniu wspólnego listu ministrantów aktualnych i byłych (w tym także biskupów, księży, kleryków i braci zakonnych) do Jana Pawła II. List zawiera słowa wdzięczności dla Ojca Świętego za nauczanie o Eucharystii (Encyklika „*Ecclesia de Eucharistia*”), za Jego troskę o ministrantów (List do kapłanów 2004), i za wszystko, co Jan Paweł II czyni dla rozbudzenia ducha liturgii. Dlatego celem akcji jest nie tylko zebranie podpisów, lecz przede wszystkim wzmocnienie ducha eucharystycznego.

Włączenie się w nią, czyli podpisanie listu do Ojca Świętego, to podjęcie postanowienia, „by wzbudzać w sobie i u innych eucharystyczne zdumienie” (*Ecclesia de Eucharistia* 6). Zamierzeniem akcji jest także mobilizacja księży do głębszego apostołstwa wśród ministrantów, zgodnie z życzeniem Ojca Świętego wyrażonym w tegorocznym *Liście na Wielki Czwartek*, aby „coraz bardziej kochać Jezusa, rozpoznać Jego rzeczywistą obecność w Eucharystii, doświadczać piękna liturgii” (list nr 6).

Akcja ma na celu ożywienie życia eucharystycznego wśród czynnych i byłych ministrantów (w tym także biskupów, księży, kleryków i braci zakonnych). Ma też zainteresować nauczaniem Ojca Świętego o Eucharystii. Jest okazją do stworzenia lub odnowienia w parafii grupy duszpasterskiej byłych ministrantów.

Podpisanie listu oznacza podjęcie konkretnych zobowiązań związanych z kultem Eucharystii:

1. Uczestnictwo w procesji Bożego Ciała i przyjęcie w tym dniu Komunii świętej w intencji Ojca Świętego;
2. Praktykowanie Komunii duchowej;
3. Nawiedzenie raz w tygodniu Najświętszego Sakramentu połączone z modlitwą o powołania kapłańskie.

Te zobowiązania **podejmuje się na rok**; mają one wymiar postanowienia, nie ślubu (ich niespełnienie nie stanowi grzechu). Akcja rozpocznie się w niedzielę Trójcy Świętej (6 czerwca) i zakończy się w niedzielę po Bożym Ciele (13 czerwca). Rezultaty akcji zostaną ogłoszone w Uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

W załączeniu przesyłamy formularz, na którym przy nazwiskach prosimy o zaznaczenie, czy wpisana osoba jest aktualnie posługującym ministrantem, „ministrantem w stanie spoczynku” czy duchownym (np. księdzem, klerykiem, bratem zakonnym). Poza tym przesyłamy również tekst nt. Komunii duchowej (do ewentualnego wykorzystania na spotkaniu z ministrantami). Serdecznie prosimy o **dostarczenie sporządzonych list do Wydziału Duszpasterskiego najpóźniej do 20. czerwca br.**

Organizatorem i koordynatorem akcji jest redakcja ogólnopolskiego pisma dla ministrantów pisma „KnC” (Króluj nam Chryste).

Wszelkie szczegóły dotyczące tej inicjatywy można znaleźć na stronie internetowej: www.ministrant.pl

Ks. Wiesław Kazimieruk

Dyrektor Wydziału Duszpasterskiego

Ks. Tomasz Bieliński

Kierownik Działu Duszpasterstwa i Kultu

Siedlce, dn. 18 czerwca 2004 r.

Wydział Duszpasterski
ul. Piłsudskiego 62
08 110 Siedlce tel. 025/6332160
e-mail: wduzszp@ks.internetdsl.pl

L. dz. 531/04

**Wielebny Ksiądz Proboszcz
Parafii.....**

W dniu **2 lipca br.** obchodzić będziemy **Diecezjalny Dzień Chorych i Starszych**. Myśl przewodnią obchodów stanowi hasło: *„Naśladować Chrystusa, to nieść pomoc ludziom chorym i starszym w przyjmowaniu cierpienia i zawierzaniu go Ojcu Niebieskiemu”*.

Program Diecezjalnego Dnia Chorych i Starszych przedstawia się następująco:

- o godz. 8.00; 10.00 i 18.00 celebracja Eucharystii w Bazylice MB Kodeńskiej.
- o godz. 12.00 procesja z Bazyliki z obrazem NMP na Kalwarię i celebracja Eucharystii. Przewodniczy Jego Ekscelencja Biskup Siedlecki Zbigniew Kiernikowski.

Serdecznie zapraszamy Chorych i Starszych, Diecezjan Duchownych i Wiernych Świeckich na obchody **„Dnia”** w Kodniu.

Ks. Wiesław Kazimieruk
Dyrektor Wydziału Duszpasterskiego

KOMUNIKATY WYDZIAŁU NAUCZANIA NA KONFERENCJĘ KSIĘŻY DZIEKANÓW

W KURII SIEDLECKIEJ

14 czerwca 2004r.

1. Składamy serdeczne podziękowanie wszystkim katechetom za gorliwą pracę w szkołach i parafiach w roku szkolnym 2003/2004.

Wakacje niech będą czasem odpoczynku oraz czasem zaangażowania w pracę duszpasterską i wychowawczą z dziećmi i młodzieżą w czasie rekolekcji oazowych, obozów i kolonii, pielgrzymek, itp.

2. **Zmiany księży katechetów w szkołach.** Ksiądz otrzymując nominację na nową parafię nie otrzymuje jednocześnie odwołania z pracy w szkole ani skierowania do nowej szkoły. Skierowanie otrzyma w Wydziale Nauczania Kurii Diecezjalnej na osobistą prośbę lub na prośbę proboszcza parafii, przedstawiając dane o miejscu i dacie urodzenia, miejscu zamieszkania oraz pełną nazwę szkoły /lub szkół/. Księża otrzymują z zasady skierowanie na czas nieokreślony. Gdy zmieniamy szkołę – potrzebne jest nowe skierowanie. Księża, którzy będą mieli translokataę w czasie wakacji oraz neoprezbiterzy, powinni się zgłosić do Kurii po skierowanie do szkoły. Umowy są podpisywane z dniem 1 września. Ksiądz przenosząc się do nowej parafii nie rozwiązuje w swojej szkole umowy o pracę, ale powiadamia dyrekcję swojej szkoły, a przeniesienie do nowej szkoły powinno być za porozumieniem stron i zachowaniem ciągłości pracy.

Skierowania dla katechetów wydajemy wyłącznie na podstawie pisemnej prośby Księdza Proboszcza, który pierwszy bierze odpowiedzialność za pracę danej osoby.

3. **Dni skupienia dla katechetów:** 10 lipca w Leśnej Podlaskiej od godz. 10.00.-
Diecezjalna Pielgrzymka Nauczycieli, Wychowawców i Katechetów.

Ogólnopolska Pielgrzymka Nauczycieli na Jasną Górę: 1-2 lipca 2004r.

4. Spotkania katechetyczne *przed rozpoczęciem nowego roku dla katechetów świeckich, siostr zakonnych i księży:*

Parczew – 19 sierpnia – godz. 10.00 /czwartek/, w bazylice.

Biała Podlaska – 20 sierpnia – godz. 10.00 w par. Narodzenia NMP /piątek/

Garwolin – 21 sierpnia, w par. Przemienienia Pańskiego – godz. 10.00 / sobota/

Ryki – 23 sierpnia, godz. 10.30 /poniedziałek/

Siedlce – 28 sierpnia, w par. św. Józefa – godz. 10.00 /sobota/

Obecność obowiązkowa dla wszystkich katechetów.

5. Podręczniki na nowy rok szkolny będą do nabycia w Kurii, w Wydziale Nauczania /hurtowo na parafie/ a sprzedaż indywidualna podręczników w Księgarni Diecezjalnej. Diecezja Siedlecka realizuje ogólnopolski program nauczania religii zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski.

Podręczniki sprowadzamy z Krakowa /WAM/. Nie wprowadzajmy na własną rękę innych programów.

6. Urlop. Wydział Nauczania będzie zamknięty /z racji urlopu/ od 5 lipca do 6 sierpnia. Telefon w Wydziale /bez zmian/ - **63 251 43.**

Telefon kontaktowy – ks. Jan Dziega – **63 395 91 /dom/.**

7. Księży Proboszczów prosimy o przekazanie niniejszych komunikatów katechetom na terenie swojej parafii.

Jeżeli ktoś z katechetów nie będzie mógł uczestniczyć w spotkaniu w swoim rejonie, powinien wziąć udział w terminie i miejscu dla siebie dogodnym.

Opracował:

Ks. Jan Dziega

Dyrektor Wydziału Nauczania

PODRECZNIKI DO NAUCZANIA RELIGII OBOWIAZUJĄCE W ROKU SZKOLNYM 2004/2005

Niżej wymienione podręczniki są zatwierdzone przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski i zgodnie z wymogiem prawa oświatowego zostały przedstawione do wiadomości Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

Wydział Nauczania Kurii Diecezjalnej w Siedlcach z upoważnienia Biskupa Siedleckiego informuje księży i katechetów, że niżej wymienione podręczniki jako obowiązujące powinny być wprowadzane we wszystkich szkołach Diecezji Siedleckiej. W roku 2004/2005 dopuszcza się stosowanie innych serii podręczników po otrzymaniu pisemnej zgody Wydziału Nauczania.

KL.	SERIA	NR PROGRAMU	PODRECZNIK DLA UCZNIĄ
ETAP KATECHEZY PRZEDSZKOLNEJ <i>„Wprowadzenie w życie wiary”</i>			
4-latki		AZ-0-03/2	Z Jezusem <i>Pod red. Ks. dr St. Łabendowicza</i>
5-latki			Z Jezusem do Boga Ojca <i>Pod red. Ks. dr St. Łabendowicza</i>
„0”			Jezus mnie kocha <i>Pod red. Ks. dr St. Łabendowicza</i>
I ETAP EDUKACJI SZKOŁY PODSTAWOWEJ <i>„Katecheza inicjacji w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii”</i>			
KL. I	W drodze do wiecznika	AZ-1-01/1	W domu i rodzinie Jezusa <i>Pod red. Wł. Kubika SJ</i>
KL. II			Bliscy Sercu Jezusa <i>Pod red. Wł. Kubika SJ</i>
KL. III			Jezusowa wspólnota serc <i>Pod red. Wł. Kubika SJ</i>

KL.	SERIA	NR PROGRAMU	PODRĘCZNIK DLA UCZNIĄ
II ETAP EDUKACYJNY SZKOŁY PODSTAWOWEJ „Katecheza wprowadzająca w historię zbawienia”			
Kl. IV	Drogi Przymierza	AZ-2-01/1	Zaproszeni przez Boga <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. V			Obdarowani przez Boga <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. VI			Przemienieni przez Boga <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
GIMNAZJUM „Katecheza wyznania i rozumienia wiary”			
Kl. I	W drodze do Emaus	AZ-3-01/1	Jezus uczy i zbawia <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. II			Jezus działa i zbawia <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. III			Jezus prowadzi i zbawia <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
LICEUM / TECHNIKUM „Katecheza świadectwa wiary”			
Kl. I	Drogi świadków Chrystusa	AZ-4-01/1	Jestem świadkiem Chrystusa w Kościele <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. II			Jestem świadkiem Chrystusa w świecie <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. III			Jestem świadkiem Chrystusa w rodzinie <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
SZKOŁA ZAWODOWA			
Kl. I	Drogi świadków Zmartwychwstałego	AZ-5-01/1	Ze Zmartwychwstałym w społeczeństwie <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. II			Ze Zmartwychwstałym w rodzinie <i>Pod red. Z. Marka SJ</i>
Kl. III			Podręcznik jaki obowiązywał

SPIS TREŚCI

Stolica Apostolska

- Odkryć na nowo prawdę, dobro i piękno małżeństwa – *Do członków Trybunału Roty Rzymskiej* 261
- Mówcie o Chrystusie i ukazujcie Go swoim życiem – *Przesłanie Jana Pawła II z okazji XV Kapituły Generalnej Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego* 267
- Oddajcie wasze talenty na służbę Bogu, bliźniemu i wspólnemu dobru – *Przesłanie Papieża do uczestników konferencji na temat: «Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna i globalizacja»* 269
- List Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji 25. rocznicy I pielgrzymki do Ojczyzny 271
- «Eucharystia i misja» – nierozzerwalnie związane – *Oredzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Misyjny 2004 r.* 273
- Waszą drogą jest Chrystus – *List Papieża do ks. prał. Luigiego Giussaniego, założyciela Ruchu Komunia i Wyzwolenie* 277
- Kościół usilnie pragnie poznawać własną historię – *Przesłanie Jana Pawła II z okazji 50. rocznicy powstania Papieskiego Komitetu Nauk Historycznych* 280
- Kapłan wobec potrzeb rodziny – *Spotkanie z duchowieństwem Rzymu* 283

Episkopat Polski

- Komunikat z 328. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski 288
- Oświadczenie Prezydium KEP w sprawie przyjętego Traktatu Konstytucyjnego 291

Biskup Siedlecki

- Dekret w sprawie odpustu 292
- Dekret w sprawie odpustu 293
- Zmiany wśród duchowieństwa 294

Komunikaty kurii

- Komunikat w sprawie akcji „*Polscy ministranci – Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II*” 297
- Komunikat w sprawie Diecezjalnego Dnia Chorych i Starszych 299
- Komunikaty Wydziału Nauczania na konferencję Księży Dziekanów w Kurii Siedleckiej 14 czerwca 2004r. 300

ISSN 1230-7165

Wydawca: Kuria Diecezjalna Siedlecka
08-100 Siedlce, ul. Piłsudskiego 62
tel. (025) 640-70-56, fax (025) 644-87-44
e-mail: wds@ks.internetdsl.pl
Redaktor Naczelny: Ks. Krzysztof Samsel